

दिव्यम्

संस्कृत पाठमाला

1

2.

संस्कृत-वर्णमाला

अभ्यासकंठी

1.

एणः

उटजम्

इक्षुः

2. इक्षुः
ईख

अम्बा
माता

ईषिका
तीर

अंशुः
प्रकाश की किरण

3.

व्यञ्जन वर्णाः

अभ्यासकंठी

1. क म ल म्
ठ ठ कः

च क्र म्
र ज कः

प ता का
फ ल म्

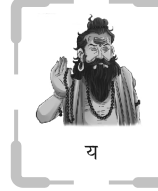
2.

ज

म

य

ह

स

त

क

ड

4.

अमात्रिक ज्ञानम्

अभ्यासकंठी

1. घ + टः
व + क :

घटः
वकः

प + त्र + म्
व + न + म्
ह + ल + म्
श + श + कः
क + म + ल + म्

पत्रम्
वनम्
हलम्
शशकः
कमलम्

5.

स्वर मात्रा-चिह्न ज्ञानम्

अभ्यासकंठी

1. अ + श् + व् + अः = अश्वः

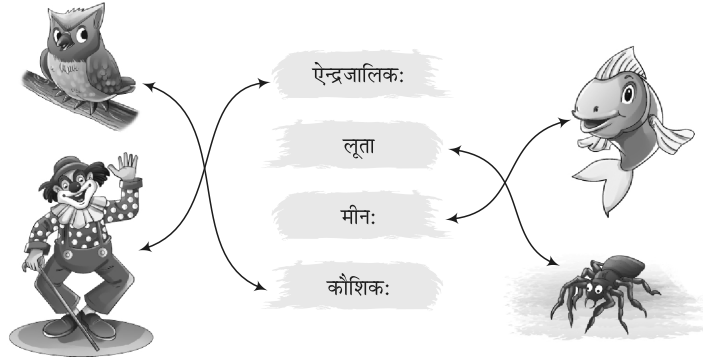
ल् + लृ + त् + आ = लूता

क् + कृ + ष् + अ + क् + ः = कृषकः

म् + अ + य् + लृ + र् + ि = मयूरी

ल् + औ + ह् + अ + क + आ + र् + अ + ः = लौहकारः

2.

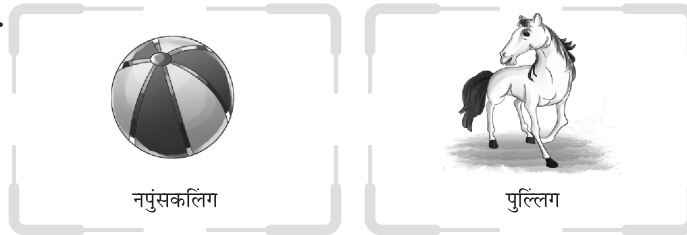

6.

लिंग ज्ञानम्

अभ्यासकंठी

1.

2. पुल्लिंग   उष्ट्रः, काकः, कलशः, गजः
स्त्रीलिंग   जननी, मक्षिका, लता
नपुंसकलिंग   पत्रम्, वस्त्रम्

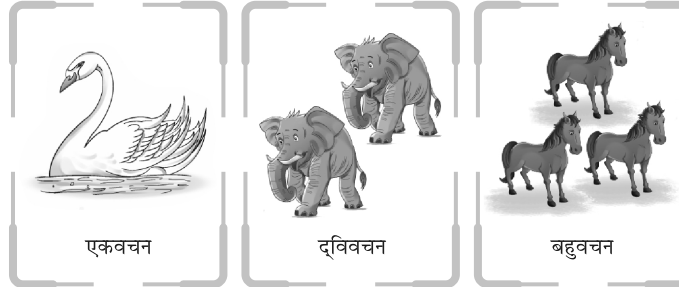

7.

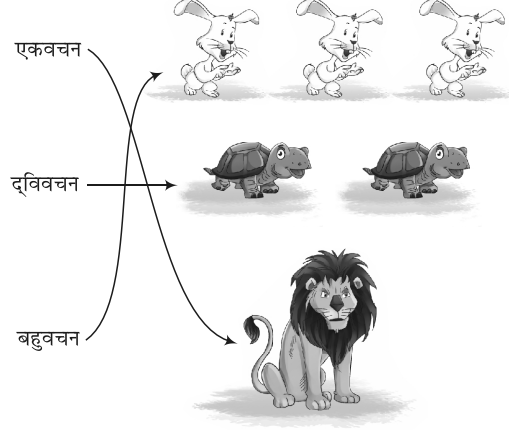
वचन ज्ञानम्

अभ्यासकंठी

- जिन शब्दों से संख्या का बोध होता है, वे वचन कहलाते हैं।
-

3.

8.

संज्ञा शब्दाः

□ अभ्यासकंठी

1. अकारांत फलम्, कुक्कुटः, पत्रम्, कपोतः, उष्ट्रः
आकारांत बालिकाः, नासा, अजा, आसन्दिका, ऊर्मिका, पिपीलिका, घण्टिका
- 2.

9.

पुरुषः सर्वनामः च

□ अभ्यासकंठी

- (क) रवि प्रथम पुरुषः (ख) आवां उत्तम पुरुषः
(ग) ते प्रथम पुरुषः (घ) त्वं मध्यम पुरुषः
- अयम् इमौ इमे
- 'युष्मद्' शब्द मध्यम पुरुषः सम्बन्धितः अस्ति।

□

10.

फलानि

□ अभ्यासकंठी

- (क) नारिकेलम् (ख) नारङ्गम् (ग) काजिन्दम्
(घ) आम्रम् (ङ) दाडिमम् (च) द्राक्षाफलम्
- (क) दाडिमम् अनार (ख) द्राक्षाफलम् अंगूर
(ग) नारिकेलम् नारियल (घ) काजिन्दम् तरबूज
(ङ) सेबम् सेब (च) अमृतफलम् नाशपाती
(छ) कदलीफलम् केला (ज) नारङ्गम् नारंगी

□

11.

पशवः पक्षिणः च

□ अभ्यासकंठी

- (क) पलितः (ख) वन्यः (ग) पलितः (घ) वन्यः
धेनु	अश्वः	मृगः	सिंहः
- पिकः मोर [X] तोता [X] कोयल [✓]
हंसः कोयल [X] हंस [✓] बतख [X]
वर्तका उल्लू [X] बाज [X] बतख [✓]

□

12.

जन्तवः

□ अभ्यासकंठी

1.

□

13.

गणनायाः ज्ञानम्

□ अभ्यासकंठी

1. 'अ'

(क) दो

(ख) चौदह

(ग) बारह

(घ) उन्नीस

(ङ) छः

'ब'

(i) षट्

(ii) द्वादश

(iii) एकोनविंशः

(iv) चतुर्दश

(v) द्वौ

2. 8 अष्ट

11 एकादश

4 चत्वारः

13 त्रयोदश

17 सप्तदश

9 नव

16 षोडश

6 षट्

19 एकोनविंशः

3. षोडश	सोलह	त्रयोदश	तेरह
अष्टादश	अठारह	पञ्चदश	पन्द्रह
नव	नौ	चत्वारः	चार

अर्द्धवार्षिक परीक्षा प्रतिदर्श प्रश्न-पत्र

(अध्याय 1-6)

- इक्षुः अम्बा ईषिका अंशुः
ईख माता तीर प्रकाश की किरण
- कमलम् चक्रम् पताका
ठठकः रजकः फलम्
- पुल्लिग उष्ट्रः, काकः, कलशः, गजः
स्त्रीलिग जननी, मक्षिका, लता
नपुंसकलिग पत्रम्, वस्त्रम्
- अ + श् + व् + अः = अश्वः ल् + ० + त् + आ = लूता
क् + ८ + ष् + अ + क् + : = कृषकः
म् + अ + य् + ० + र् + ी = मयूरी

- नपुंसकलिग
 पुल्लिग
 नपुंसकलिग
 स्त्रीलिग

वार्षिक परीक्षा प्रतिदर्श प्रश्न-पत्र

(अध्याय 7-13)

- अकारांत फलम्, कुक्कुटः, पत्रम्, कपोतः, उष्ट्रः
आकारांत बालिकाः, नासा, अजा, आसन्दिका, ऊर्मिका, पिपीलिका, घण्टिका
- (क) रवि प्रथम पुरुषः (ख) आवां उत्तम पुरुषः
(ग) ते प्रथम पुरुषः (घ) त्वं मध्यम पुरुषः
- अयम् इमौ इमे
- (क) दाडिमम् अनार (ख) द्राक्षाफलम् अंगूर
(ग) नारिकेलम् नारियल (घ) काजिन्दम् तरबूज
(ङ) सेबम् सेब (च) अमृतफलम् नाशपाती
- पिकः मोर [X] तोता [X] कोयल [✓]
हंसः कोयल [X] हंस [✓] बतख [X]
वर्तका उल्लू [X] बाज [X] बतख [✓]